

Mednarodna raziskava bralne pismenosti PIRLS 2016

Povzetek rezultatov raziskave

Objava rezultatov 5. decembra 2017 ob 11h

december 2016

Povzetek pripravila: Marjeta Doupona, nacionalna koordinatorica raziskave

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI STRUKTURNI
IN INVESTICIJSKI SKLADI
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Uvod

Branje je temeljna aktivnost, ki posamezniku omogoča, da vse življenje samostojno pridobiva znanje. Branje ni samo spretnost, je tudi znanje. Za dobro branje potrebujemo tako spretnost dekodiranja simbolov kot tudi dobro znanje jezika, splošno razgledanost in specifično znanje s področja, na katerem segamo po različnih zvrsteh literature. Zato nikoli, ne glede na to, kako izobraženi smo, ne moremo biti toliko bralno pismeni, da ne bi mogli biti še bolj. Z vidika dolgoročnega pridobivanja znanja je zato dobro naučiti otroke branja in pisanja ena osrednjih nalog izobraževalnega sistema.

V Sloveniji bralno pismenost otrok, mladostnikov in odraslih sistematično spremljamo od leta 1991, ko je bila pod okriljem IEA - Mednarodne zveze za evalvacijo dosežkov v izobraževanju izvedena prva raziskava bralne pismenosti Reading Literacy 1991. Slovenija je takrat v njej sodelovala s 3. in 8. razredom OŠ. Leta 2001 je bila, ponovno pod okriljem IEA, ponovljena raziskava bralne pismenosti za četrtošolke in četrtošolce iz leta 1991 ter hkrati izvedena na novo zasnovana Mednarodna raziskava bralne pismenosti PIRLS 2001, ravno tako pod okriljem IEA. Z raziskavo PIRLS podatke o bralni pismenosti zajemamo vsakih pet let, tako da je po letih 2001, 2006 in 2011 v letu 2016 PIRLS raziskava izvedena že četrtič. Ravno redni zajemi podatkov nam omogočajo realno oceno stanja bralne pismenosti, saj zaradi posebnosti populacije, katere znanje vsakokrat merimo, posamezni kazalniki lahko nekoliko zanihajo, na daljši rok pa se pokaže, kako učinkovit je posamezen izobraževalni sistem.

Pismenost odraslih smo v Sloveniji merili dvakrat, in sicer je leta 2000 izvedena raziskava pismenosti odraslih IALS, leta 2013 pa raziskava PIAAC, obe pod okriljem OECD. OECD raziskava je tudi raziskava PISA, ki meri pismenost petnajletnic in petnajstletnikov, v Sloveniji je bila izvedena štirikrat, in sicer 2006, 2009, 2012 in 2015.

Zasnova Mednarodne raziskave bralne pismenosti PIRLS

Definicija bralne pismenosti

V prvi mednarodni IEA raziskavi bralne pismenosti reading Literacy 1991 je bila bralna pismenost definirana kot *sposobnost razumeti in uporabiti tiste oblike pisnega jezika, ki jih zahteva družba ter/ali jih ceni posameznik*. Sčasoma pa se je skozi več zajemov raziskave PIRLS oblikovala nova definicija, ki se sklicuje na bralne izkušnje učenk in učencev, poudarja razširjen pomen branja v šoli in vsakdanjem življenju ter priznava vedno večjo raznolikost besedil v današnjem tehnološkem svetu. Trenutno je definicija bralne pismenosti PIRLS naslednja:

"Bralna pismenost je sposobnost razumevanja in uporabe tistih pisnih jezikovnih oblik, ki jih zahteva družba in/ali jih vrednoti posameznik. Bralke in bralci ustvarjajo pomen iz besedil v različnih oblikah. Berejo za to, da se učijo, da z drugimi sodelujejo v skupnostih bralcev v šoli in vsakdanjem življenju, ter za veselje." (Mullis, I.V.S. & Martin, M.O, 2015, str. 12)

Branje je konstruktiven in interaktiven proces, kjer pomen ustvarja bralec v interakciji z besedilom. Pri tem uporablja jezikovne in metajezikovne strategije, besedilo in bralna izkušnja pa sta vedno umeščena v določen kontekst. Za ugotavljanje in določanje pomena besedila je bralčeva motivacija izrednega pomena, saj ga lahko pri branju vzpodbuja ali ovira. Kadar bralec zaznava, da so intence besedila v nasprotju z njegovimi predstavami, je branje otežkočeno.

Mladi bralci večino in spretnost branja pridobivajo s pomočjo različnih besedil. Tradicionalnim oblikam na papirju, kot so knjige in revije, pa tudi zemljevidi, načrti, obrazci itd., so se pridružile elektronske oblike, knjige in časopisi v digitalni obliki, spletne strani z različnimi

žanri, elektronska pošta, komunikacija preko različnih platform s pomočjo pametnih telefonov itd. Vse to od mladega bralca zahteva uporabo različnih strategij, hitro dekodiranje simbolov in pomenov ter njihovo interpretacijo in umeščanje v kontekst. Branje je individualna pa tudi družbena izkušnja, saj bralci o z branjem novo pridobljenih informacijah komunicirajo s prijatelji, družino in drugimi osebami, s katerimi prihajajo v stik v šoli in zunaj nje. Na ta način gradijo in širijo znanje ter se pogajajo o pomenih, ki jih ponujajo različna besedila. Opredelitev bralne pismenosti tako upošteva ne samo posameznika, pač pa tudi družbeno razsežnost branja.

Pogled nazaj: Ključne ugotovitve iz PIRLS 2001, 2006 in 2011

Slovenija se redno udeležuje meritev bralne pismenosti v Mednarodni raziskavi PIRLS. Sodelovala je v zajemih 2001, 2006, 2011 in 2016. V letu 2001, ko je bila raziskava izvedena prvič, so slovenske učenke in učenci povprečno dosegli 502 točk in so bili s tem rezultatom na mednarodnem povprečju, ki je bilo postavljeno na 500 točk. Od držav, ki sodelujejo tudi v letu 2016, so bile od Slovenije višje uvrščene Rusija, Singapur, Hongkong, Anglija, Latvija, Švedska, Madžarska, Bolgarija, ZDA, Litva, Italija, Nizozemska, Češka, Nemčija, Nova Zelandija in Francija. Norveška je s 4. razredom imela enak rezultat kot Slovenija (499 oziroma 502 točki, statistična razlika ni bila pomembna).

V letu 2006 je imela Slovenija 20 točk višji bralni dosežek kot v letu 2011. V PIRLS 2006 so imele višji dosežek od 500 točk še naslednje države, ki niso sodelovale v PIRLS 2001: Tajvan, Danska in Avstrija.

V letu 2011 je Slovenija ponovno napredovala z dosežkom, in sicer je dosegla 530 točk. Od držav, ki so se na novo vključile v raziskavo, so imele statistično pomembno višji dosežek od Slovenije: Kanada, Finska, Izrael, Severna Irska in Portugalska.

1.2 Ključne ugotovitve o rezultatih in splošnem napredku Slovenije v letu 2016

Od držav, ki so imele v letu 2001 pomembno višji bralni dosežek kot Slovenija, ima višji dosežek še 7 držav: Rusija, Singapur, Hongkong, Anglija, Latvija, Švedska in Madžarska. Države, ki so imele leta 2001 višji dosežek kot Slovenija, in so v letu 2016 na enaki ravni bralne pismenosti kot Slovenija, pa so: Bolgarija, ZDA, Litva, Italija, Nizozemska, Češka in Nemčija. Nova Zelandija in Francija sta v letu 2016 statistično pomembno nižje kot Slovenija.

Kako velik je napredek Slovenije od leta 2001 do 2016 nam pomagajo pojasniti dosežki držav, ki v raziskavi sodelujejo z dvema populacijama. Danska je v letu 2016 testirala 3. in 4. razred. Otroci v 3. razredu so dosegli 501 točko, otroci v 4. razredu pa 547 točk (46 točk razlike). Norveška, ki je imela v letu 2001, ko je Slovenija sodelovala s 3. razredom (takrat še osemletke) enak rezultat kot Slovenija, je v letu 2016 s 4. razredom dosegla 517 točk, s 5. razredom pa 559 točk (42 točk razlike). Običajna ocena je, da razlika za eno leto šolanja in eno leto kronološke starosti skupaj pomeni razliko v dosežku okoli 40 točk, pri čemer lahko 2/3 razlike pripišemo kronološki starosti, 1/3 pa letu šolanja. Danski otroci v 4. razredu so stari 10,8 let, v 3. razredu pa 9,8 let - torej približno toliko, kot slovenski otroci v 4. razredu, ki so v povprečju stari 9,9 let. Norveški otroci v 4. razredu so stari 9,8 let, v 5. razredu pa 10,8 let. Dosežki slovenskih otrok so v letu 2016 bistveno višji od norveških, medtem ko sta imeli državi v letu 2001 enak dosežek na lestvici.

Na splošno je povprečna starost otrok v raziskavi okrog 10 let, vendar z nekaj variance. Najmlajši četrtošolci in četrtošolke so v povprečju v Gruziji, Italiji, Malti in Omanu (9,7 let). Najstarejši pa so v Latviji (10,9 let), nato Bolgariji, Rusiji, Danskem, Finskem, Litvi (10,8 let) in na Švedskem (10,7 let).

Poleg Gruzije, Italije, Malte in Omana so enako stari ali mlajši otroci od slovenskih v raziskavi še v Hongkongu, Kanadi, Franciji, na Norveškem, Portugalskem, v Španiji in Združenih arabskih emiratih.

Države, ki so na lestvici najvišje, torej Rusija, Singapur, Hongkong, Irska, Finska in Poljska, imajo razen Hongkonga (kjer so otroci stari enako kot v Sloveniji, to je 9,9 let) četrtošolce vse starejše od slovenskih četrtošolcev.

Države, ki so sodelovale v merjenju bralne pismenosti PIRLS 2016, ki so članice Evropske unije (EU), so: Belgija, Bolgarija, Danska, Nemčija, Anglija, Finska, Francija, Irska, Italija, Latvija, Litva, Malta, Nizozemska, Severna Irska, Avstrija, Poljska, Portugalska, Švedska, Slovaška, Slovenija, Španija, Češka, Madžarska; članice OECD pa: Avstralija, Belgija, Čile, Danska, Nemčija, Anglija, Finska, Francija, Irska, Izrael, Italija, Kanada, Latvija, Nova Zelandija, Nizozemska, Severna Irska, Norveška, Avstrija, Poljska, Portugalska, Švedska, Slovaška, Slovenija, Španija, Češka, Madžarska in ZDA.

Za Slovenijo so za primerjavo zanimive predvsem države EU, še nekoliko bolj pa sosednje države. Za nas bi bila izjemno zanimiva Hrvaška, ki pa je v PIRLS sodelovala samo enkrat, in sicer leta 2011. Takrat je bil njen dosežek višji od slovenskega (553 točk Hrvaška, 530 Slovenija, so bili pa hrvaški učenci pomembno starejši od slovenskih, in sicer so bili stari 10,7 let, slovenski pa ravno tako kot merjena populacija v letu 2016 9,9 let).

Tabela 1 prikazuje porazdelitev dosežkov učenk in učencev v PIRLS 2016, vključno s povprečnim dosežkom s 95-odstotnim intervalom zaupanja in razponom uspešnosti za srednjo polovico učenk in učencev (od 25. do 75. percentila), pa tudi s skrajnostima (5. in 95. percentil).

Lestvica dosežkov PIRLS za branje je bila vzpostavljena v PIRLS 2001 in je temeljila na dosežkih vseh sodelujočih državah, pri čemer je bila vsaka država obravnavana enako. Lestvica ima tipičen dosežek od 300 do 700. Osrednji dosežek 500 ustreza povprečju dosežkov vseh vključenih držav v letu 2001, pri čemer je bila lestvica umerjena tako, da je bil standardni odklon velik 100 točk. Rezultati vseh kasnejših PIRLS zajemov so bili izračunani tako, da je 500 točk ostalo sidrišče rezultatov, saj je le tako mogoče oceniti razliko v dosežkih med posameznimi zajemi in izračunavati trende. Rezultati kažejo, da se dosežki v bralni pismenosti pomikajo navzgor. Vidimo, da se povprečni rezultati v glavnem zvišujejo. Kar 34 držav je imelo v letu 2016 dosežek višji od 500 točk.

Med državami so razlike v dosežkih pogosto relativno majhne in niso vedno statistično značilne. Pri interpretaciji rezultatov je potrebno upoštevati, da vrstni red držav glede na izračunani bralni dosežek ne omogoča nujno sklepanja glede razlik v branju med državami. Opisane numerične razlike namreč lahko predstavljajo naključne razlike, ki niso statistično pomembne.

Najuspešnejši so bili v raziskavi učenci in učenke Rusije in Singapurja. Ruske učenke in učenci so imeli višje bralne dosežke od učenk in učencev v vseh drugih državah, razen v Singapurju. Učenke in učenci v Singapurju so imeli višje bralne dosežke od učenk in učencev vseh drugih državah, razen v Ruski federaciji in v Hongkongu. Hongkong, ki je po rezultatih tudi pri vrhu, je imel podobne rezultate kot Irska, Finska, Poljska in Severna Irska.

Tabela 1.1 Porazdelitev bralnih dosežkov

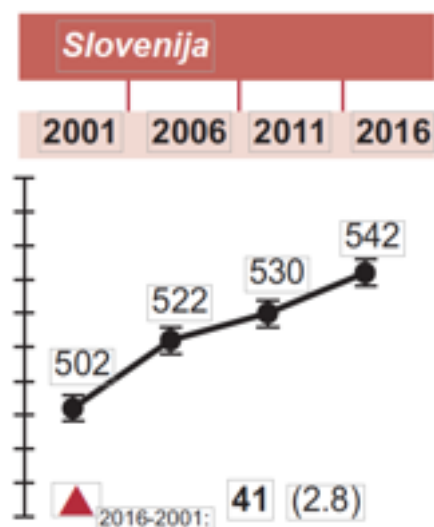
Opozorila: Pet držav in ena država s primerjalnim (benchmarking) vzorcem je sodelovalo v preizkusu PIRLS Literacy. To so Egipt, Iran, Kuvajt, Maroko, Južna Afrika in Danska (1. razred). Iran in Maroko sta testirala tudi otroke v 4. razredu s standardnim testom PIRLS in njen rezultat je povprečje dosežkov obeh preizkusov.

PIRLS povprečje je zasnovano na povprečnem dosežku države, ki so sodelovale v PIRLS 2001. V PIRLS 2006, 2011 in 2016 smo ga obdržali kot referenčno točko. Enote na lestvici dosežkov so izračunane tako, da 100 točk ustrezajo standardnemu odklonu distribucije.

V državah z oznakami 1, 2 in 3 se vzorec ne sklada z mednarodno določenimi smernicami. Države z oznako 1 so zahtevni vzorec dosegle šole po vključitvi nadomestnih šol.

() V oklepajih so navedene standardne napake. Zaradi zaokroževanja na cela števila so nekatere vsote videti nekonistentne.

1.3 Napredek Slovenije od 2001 do 2016 (15 letni trendi)

Napredek Slovenije v 15 letih je velik: desetletniki so v tem času napredovali za **41 točk**.

V letu 2001 so v raziskavi sodelovali desetletniki, ki so obiskovali 3. razred (osemletke). V letu 2006 so približno polovico vzorca predstavljali četrtošolci v devetletki, drugo polovico pa zadnja generacija tretješolcev v osemletki. V letu 2011 je bila vzorčena populacija v celoti iz 4. razreda. Ves čas je bila povprečna starost otrok (ne glede na to, ali so bili osem- ali devetletkarji) 9,8 oziroma 9,9 let.

Napredek je še zlasti očiten zato, ker je konstanten. V letu 2001 je bila skupaj z raziskavo PIRLS izvedena tudi ponovljena raziskava IEA Reading Literacy iz leta 1991, skupaj s starimi testi in vprašalniki. Tudi s ponovljeno RL 1991 raziskavo v letu 2001 se je pokazalo, da so otroci v bralni pismenosti izjemno napredovali. Lahko rečemo, da konstantno napredujejo zadnjih 25 let.

Tudi če pogledamo **rezultate glede na spol**, vidimo, da dečki in deklice napredujejo enakomerno. Razlika v bralnih dosežkih glede na spol je statistično značilna, vendar približno konstantna (ne glede na razliko v točkah se razlika statistično značilno ne povečuje). Razlika med dosežki bralne pismenosti dečkov (533 točk v letu 2016) in deklic (552 točk v letu 2016) znaša 19 točk, kar pomeni slabo petino standardnega odklona. Z drugimi besedami, dosežek dečkov je danes tam, kjer so bile deklice leta 2006. Če se bo nivo pismenosti še naprej zviševal z istimi tempom, bodo dečki čez deset let v povprečju na istem bralnem nivoju kot so danes deklice.

Pri tem je nujno omeniti, da je variabilnost znotraj skupine dečkov in variabilnost znotraj skupine deklic mnogo večja od razlike med skupinama.

1.4 Doseganje mednarodnih mejnikov v bralni pismenosti

Tabela 1.2: Odstotek učenk in učencev, ki dosegajo mednarodne mejnike

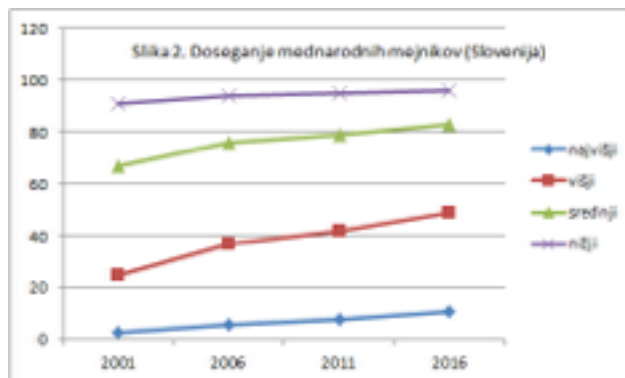
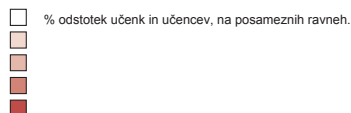
Država	Odstotek učenk in učencev, ki dosegajo mednarodne mejnike							
	nižji (440)	srednji (475)	višji (550)	najvišji (625)				
	% (SE)	% (SE)	% (SE)	% (SE)				
² Singapur	8	23	38	29	97.3 (0.5)	89.0 (1.0)	66.2 (1.6)	28.6 (1.6)
Rusija	5	23	44	26	99.1 (0.3)	93.6 (0.6)	70.2 (1.3)	25.7 (1.2)
³ Severna Irska	10	26	38	22	96.6 (0.4)	87.0 (0.8)	60.5 (1.3)	22.2 (1.4)
Irsko	8	28	40	21	97.7 (0.4)	89.4 (0.9)	61.9 (1.6)	21.4 (1.2)
Poljska	9	28	41	20	98.0 (0.4)	88.8 (0.7)	60.7 (1.3)	20.2 (1.1)
¹ Anglija	11	28	37	20	96.8 (0.4)	85.5 (0.7)	57.1 (1.1)	20.1 (0.9)
Bolgarija	5	12	28	19	94.8 (0.9)	82.6 (1.6)	54.6 (2.2)	19.2 (1.3)
^{2,3} Hongkong	6	27	47	18	98.6 (0.3)	92.6 (0.9)	65.1 (1.8)	18.2 (1.3)
Finska	7	29	44	18	98.3 (0.3)	91.3 (0.8)	62.4 (1.3)	18.2 (0.8)
Madžarska	12	30	39	17	97.1 (0.5)	85.1 (1.0)	55.5 (1.7)	16.6 (1.2)
³ ZDA	13	31	37	16	96.1 (0.5)	83.3 (1.2)	52.8 (1.6)	16.1 (1.3)
Avstralija	6	14	30	16	94.5 (0.5)	80.9 (1.0)	51.2 (1.4)	15.9 (1.0)
^{1,2} Norveška (5.razred)	9	32	43	15	98.6 (0.3)	89.8 (0.9)	57.5 (1.7)	14.9 (0.9)
Tajvan	8	31	44	14	98.4 (0.2)	89.9 (0.7)	58.8 (1.5)	14.4 (1.1)
² Švedska	10	31	43	14	98.1 (0.3)	87.8 (0.9)	56.8 (1.6)	13.7 (1.4)
² Latvija	9	33	43	14	99.2 (0.2)	90.0 (0.8)	56.8 (1.3)	13.6 (1.0)
² Izrael	9	16	29	13	91.0 (0.7)	75.1 (1.0)	45.9 (1.3)	12.8 (0.9)
^{2,3} Kanada	13	33	37	13	95.7 (0.4)	82.7 (0.9)	49.7 (1.0)	12.7 (0.7)
Litva	11	34	40	12	97.3 (0.5)	86.1 (1.1)	52.1 (1.6)	12.3 (0.9)
Povprečje OECD	14	34	36	12	95.7 (0.1)	81.9 (0.2)	48.0 (0.3)	12.0 (0.2)
Povprečje EU	14	34	36	12	95.7 (0.1)	82.0 (0.2)	47.8 (0.3)	11.8 (0.2)
Slovenija	13	34	38	11	96.3 (0.5)	82.8 (0.9)	49.1 (1.3)	11.3 (0.8)
² Danska	12	34	41	11	97.4 (0.4)	85.6 (1.0)	52.1 (1.3)	11.2 (1.0)
¹ Nova Zelandija	10	17	32	11	90.0 (0.7)	73.3 (1.0)	41.4 (1.2)	11.1 (0.6)
Nemčija	5	13	34	11	94.5 (1.0)	81.1 (1.4)	47.0 (1.4)	11.1 (0.8)
Italija	11	35	41	11	97.9 (0.5)	86.8 (1.0)	52.0 (1.7)	10.7 (0.8)
Mednarodno povprečje	16	32	31	11	89.6 (0.1)	73.7 (0.2)	42.0 (0.2)	10.6 (0.1)
Slovaška	13	33	37	10	93.4 (1.1)	80.7 (1.3)	47.3 (1.4)	10.3 (0.8)
Češka	12	36	39	10	97.0 (0.5)	85.2 (0.9)	48.8 (1.3)	10.0 (0.7)
Makao	12	36	41	10	97.6 (0.3)	86.1 (0.5)	50.5 (0.8)	9.9 (0.6)
² Avstrija	13	37	39	8	97.6 (0.4)	84.4 (1.1)	47.2 (1.5)	8.4 (0.8)
³ Nizozemska	11	39	40	8	98.7 (0.3)	87.7 (0.9)	48.3 (1.3)	8.4 (0.6)
Kazahstan	14	42	35	7	98.1 (0.3)	83.9 (1.5)	42.0 (1.8)	7.1 (0.8)
² Portugalska	18	42	31	7	97.0 (0.4)	79.2 (1.3)	37.6 (1.3)	6.5 (0.9)
Španija	17	41	33	6	96.6 (0.6)	79.9 (1.0)	38.7 (0.9)	5.7 (0.4)
³ Belgija (Fl.)	17	45	31		97.4 (0.4)	80.0 (1.3)	35.5 (1.3)	4.1 (0.4)
² Francija	6	22	42	26	93.7 (0.5)	71.9 (1.2)	30.2 (1.3)	3.8 (0.6)
Čile	13	26	36	22	87.2 (1.1)	61.5 (1.5)	25.2 (1.3)	3.4 (0.4)
² Belgija (Fr.)	8	27	42	20	91.6 (0.9)	64.6 (1.4)	22.2 (1.2)	2.6 (0.4)
^{1,2} Malta	27	29	32	12	73.2 (0.7)	44.6 (1.1)	12.9 (0.7)	0.9 (0.2)

Za države v poševnem tisku veljajo določene omejitve.

1 = Nacionalna ciljna populacija ni ali ni izključno četrti razreda.

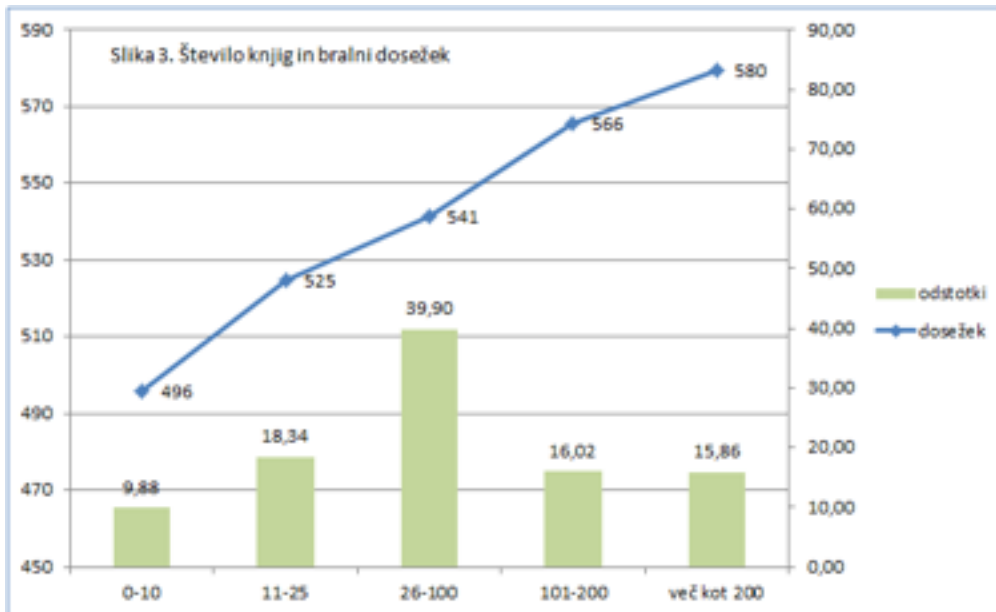
2 = Stopnja pokritosti vzorca oz. izključitev iz nacionalne ciljne populacije ne ustreza mednarodnim standardom.

3 = Delež udeležbe na šoli in/ali ravni učenk in učencev ne ustrezajo mednarodnim standardom.

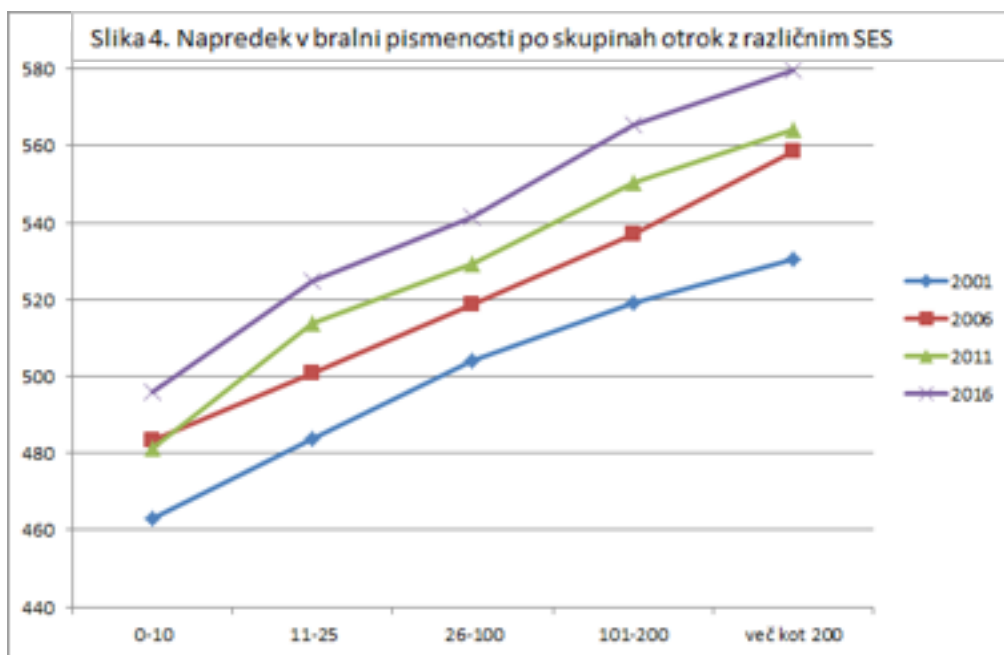
1.5. Branje in domače okolje

V PIRLS skušamo s pomočjo ozadenjskih podatkov, zajetih s pomočjo vprašalnikov za starše, učence, učitelje in šole, opisati tudi povezavo med socialnoekonomskim statusom (SES) otrok in bralno pismenostjo. Dober pokazalnik SES je na primer število knjig. Kot nam kaže Slika 3, je pri višjem SES višji tudi bralni dosežek.

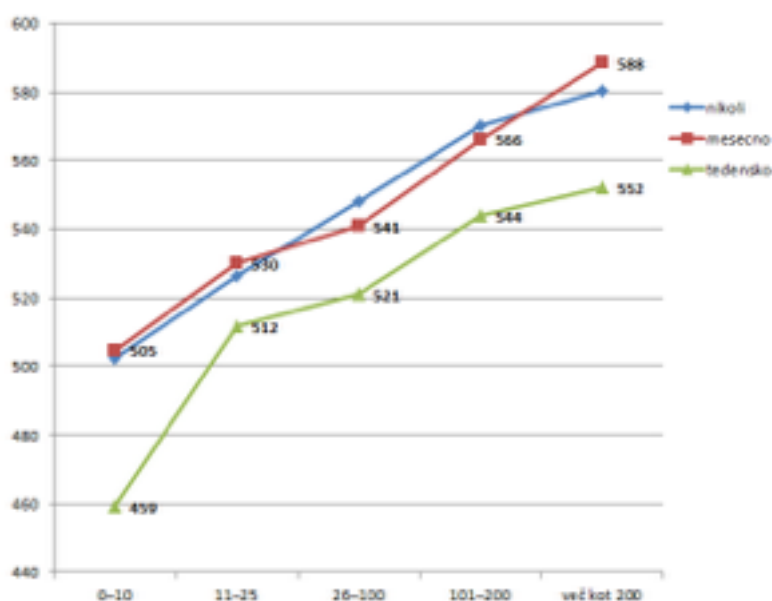
Tudi če primerjamo napredek otrok iz različnih SES skupin (ki ga v tem primeru merimo s pomočjo števila knjig), vidimo, da napredek ni bil enakomeren. Najbolj so v bralni pismenosti napredovali otroci z najvišjim SES.

Tako so učenke in učenci, ki imajo doma le malo knjig, v 15 letih napredovali za 33 točk, tisti, ki jih imajo doma več kot 200, pa za 49 točk. Razlika v napredku znaša 16 točk v prid otrok z višjim SES in je statistično značilna.

1.6. Medvrstniško nasilje in branje

V letu 2011 smo prvič merili pojav medvrstniškega nasilja v povezavi z branjem. V letu 2016 smo učenkam in učencem ponovno postavili vprašanje o tem, če, kako pogosto in kakšne vrste nasilja doživljajo s strani vrstnikov. Med vprašanji je bilo zajeto tako fizično nasilje kot zmerjanje, izključevanje, nadlegovanje preko interneta itd. Izkazalo se je, da približno 15% otrok take vrste nasilja doživlja vsaj tedensko. Ti otroci so v primerjavi z drugimi otroki, s katerimi si delijo podobne karakteristike, precej slabši bralci. Med otroki, ki so tedensko izpostavljeni medvrstniškemu nasilju, je približno 2/3 fantov. Razlika se pokaže tudi pri skupinah z različnim socialnoekonomskim statusom, saj je nasilju izpostavljenih nekaj več otrok z nižjim SES.

Slika 5. Razlika v dosežkih glede na frekvenco izpostavljenosti medvrstniškemu nasilju in število knjig

Slika 6. Odstotek otrok, ki so tedensko izpostavljeni medvrstniškemu nasilju glede na SES

2. ePIRLS

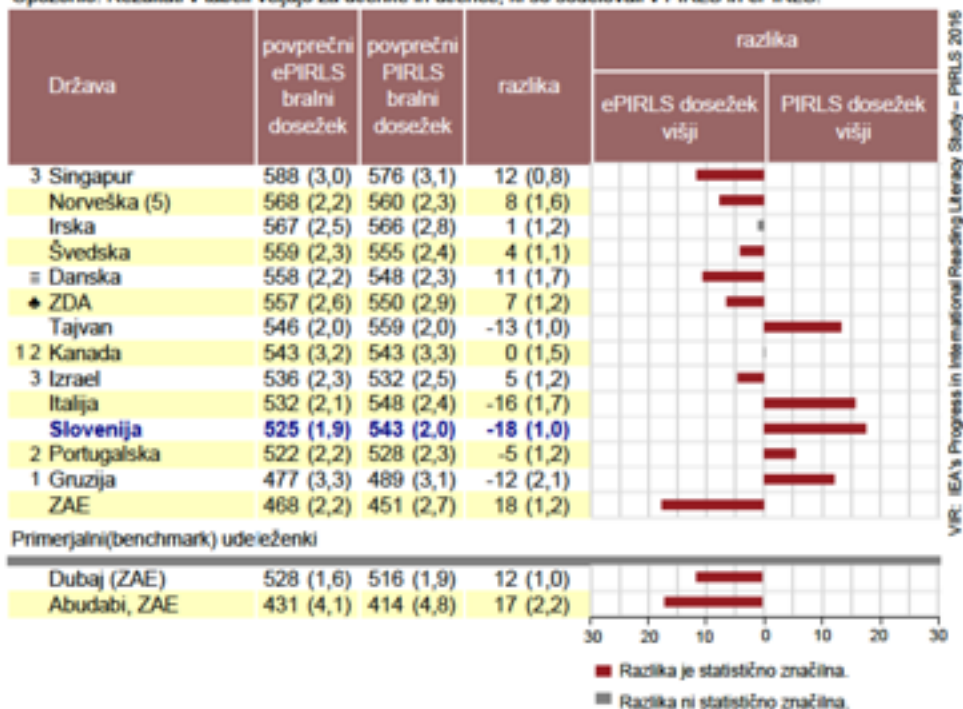
Ker ne samo odrasli in mladostniki, pač pa tudi otroci vedno več berejo na spletu, kvalitete in uspešnosti takega branja pa ne poznamo dovolj, smo v raziskavi PIRLS v letu 2016 prvič preverjali bralno pismenost pri spletnem branju. Tudi v šolah se vedno več pozornosti posveča branju digitalnih vsebin, saj na spletu iščemo informacije za osebno in profesionalno rabo. Učenke in učenci so v simuliranem spletnem okolju brali informativna besedila in odgovarjali na vprašanja o teh besedilih.

Branje v informativne namene na spletu zahteva vse veščine in strategije za branje, ki jih tudi sicer preverjamo v PIRLS, le da so informacije posredovane v drugem okolju, namesto na papirju na računalniškem ekranu. Ker pa je na spletu branje zaradi motečih dejavnikov drugačno kot branje na papirju, se strategije branja na računalniku vsaj nekoliko razlikujejo od strategij branja na papirju. Vendar ni vse drugače. Tudi na internetu, ravno tako kot na papirju spletne strani predstavljajo in posredujejo informacije v različnih oblikah, na primer fotografijah, ilustracijah, grafih, tabelah, zemljevidih itd. Se pa podajanje informacij preko spletnih strani vseeno zelo razlikuje od podajanja informacij na papirju: informacije, posredovane preko računalnika so lahko interaktivne, animirane, lahko imajo dodan zvok, videoposnetek, *pop-up* okna, informacije se lahko pojavljajo ali zginavajo.

Na spletu so besedila organizirana veliko bolj kompleksno kot na papirju. Na papirju je branje pogosteje linearno, pri branju na spletu pa si mora linearno zaporedje ustvariti bralec sam. Najprej mora dostopati do ustreznega spletnega mesta in nato uporabljati navigacijske strategije, se gibati med meniji, stranmi in podstranmi, odstranjevati pop-up okna, v spominu obdržati poti, po katerih je prišel do določene informacije itd. Pri tem se mora biti sposoben osredotočati na vsebino, da ga ne zmotijo zanimive vsebine, na katere naleti med iskanjem, ali reklame. Pri iskanju in določanju začetne spletne strani mora znati oceniti verjetnost, da ponujena stran vsebuje iskane informacije in pri tem neprestano preverjati verodostojnost vsebin, do katerih dostopa.

Tabela 2.1: povprečni bralni dosežek ePIRLS

Opozorilo: Rezultati v tabeli veljajo za učenke in učence, ki so sodelovali v PIRLS in ePIRLS.

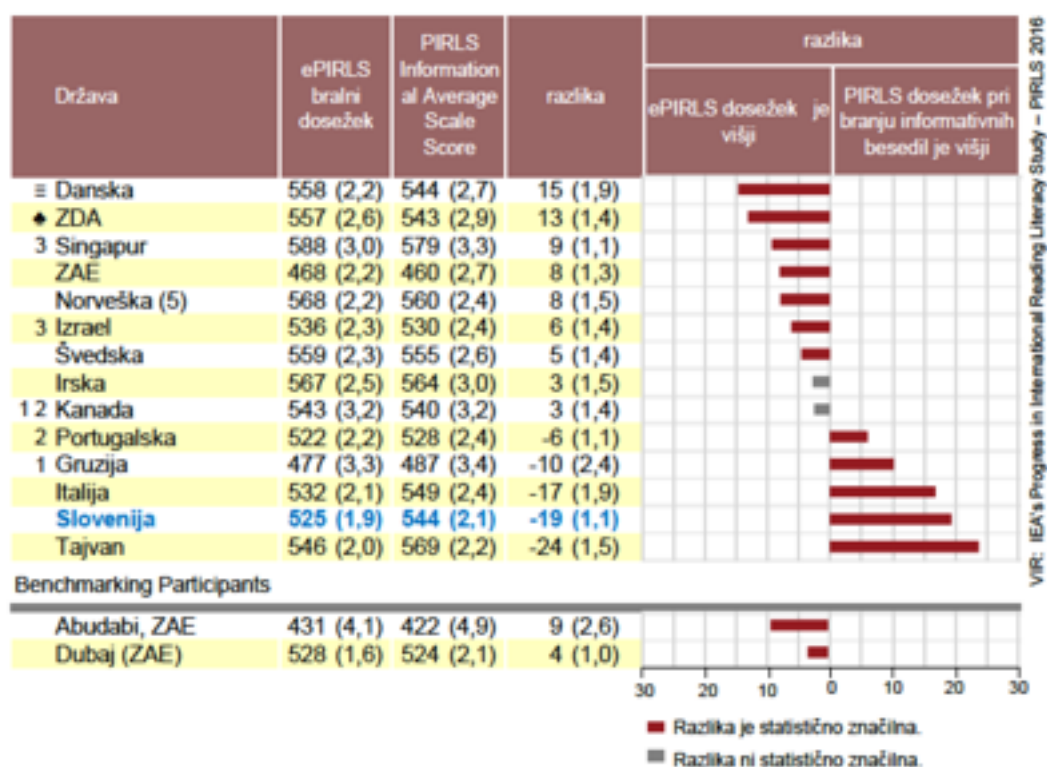

Otroci, ki so prvi dan sodelovali v PIRLS (branje literarnih in informativnih besedil na papirju), so naslednji dan sodelovali v ePIRLS (branje informativnih besedil na ekranu). Branje na ekranu je bilo izkustveno podobno branju na internetu, saj so bila besedila predstavljena v simuliranem internetnem okolju, kjer so otroci brali in iskali informacije z iskalnikom, se pomikali po straneh in podstraneh, skozi test pa jih je "vodil" virtualni učitelj oz. učiteljica.

Rezultati ePIRLS za Slovenijo kažejo, da branje informativnih besedil na ekranu ni bilo tako dobro kot branje na papirju.

V Tabeli 2.1 so prikazani rezultati ePIRLS in PIRLS. Bolj kot primerjava med PIRLS in ePIRLS je verodostojna primerjava med branjem informativnih besedil na papirju in informativnih besedil na ekranu, saj v ePIRLS otroci niso brali literarnih besedil. Razliko v dosežku prikazuje Tabela 2.2.

Tabela 2.2: Primerjava med bralnimi dosežki ePIRLS in bralnimi dosežki pri informativnih besedilih PIRLS

Glej opombe pri Tabeli 2.1. za opombe 1, 2 in 3 ter ♣, ♠ in ≡ glede vključenosti ciljne populacije. () V oklepajih so navedene standardne napake. Zaradi zaokroževanja na cela števila so nekatere številke videti nekonsistentne.

Razlika pri bralnih dosežkih za Slovenijo ostane približno enaka (18 oz. 19 točk), če primerjamo PIRLS in ePIRLS ali branje informativnih besedil v PIRLS in branje informativnih besedil v ePIRLS (kot rečeno, literarnih besedil v ePIRLS ni bilo).

Razlika med spoloma pri branju obstaja tudi pri ePIRLS. Kot vidimo v naslednji tabeli, je razlika med spoloma pri ePIRLS 14 točk, pri PIRLS pa 18 točk, vendar razlika med tema dvema razlikama ni statistično značilna. Deklice torej približno enako bolje berejo na papirju kot na ekranu. Zgornja tabela v Tabeli 2.3 prikazuje razliko v branju med spoloma v ePIRLS, spodnja pa v PIRLS.

Tabela 2.3 Povprečni ePIRLS bralni dosežek po spolu

Opozorilo: Rezultati v tabeli veljajo za učence in učence, ki so sodelovali v PIRLS in ePIRLS.

Država	deklisce		dečki		Razlika (absolutna vrednost)	razlika med spoloma	
	odstotek učenik	ePIRLS povprečni BO	odstotek učencev	ePIRLS povprečni BO		deklisce višji dosežek	dečki višji dosežek
Italija	49 (0,8)	534 (2,6)	51 (0,8)	531 (2,4)	2 (2,6)		
2 Portugalska	49 (0,8)	524 (2,6)	51 (0,8)	521 (2,6)	3 (2,7)		
• Danska	51 (0,9)	560 (2,9)	49 (0,9)	556 (2,9)	4 (3,8)		
• ZDA	50 (0,7)	560 (2,8)	50 (0,7)	554 (3,1)	6 (2,9)		
12 Kanada	50 (1,0)	547 (3,7)	50 (1,0)	539 (3,7)	8 (3,8)		
Tajvan	48 (0,7)	551 (2,3)	52 (0,7)	541 (2,2)	9 (2,0)		
Irski	51 (1,7)	572 (2,8)	49 (1,7)	561 (3,4)	11 (3,6)		
3 Izrael	51 (1,2)	542 (2,5)	49 (1,2)	530 (3,1)	11 (3,0)		
Slovenija	50 (0,8)	532 (2,5)	50 (0,8)	518 (2,5)	14 (3,3)		
Švedska	49 (1,1)	567 (2,6)	51 (1,1)	552 (2,7)	15 (2,5)		
1 Gruzija	49 (0,9)	485 (3,2)	51 (0,9)	469 (3,8)	15 (2,5)		
Norveška (5)	51 (1,2)	576 (2,6)	49 (1,2)	558 (2,9)	18 (3,2)		
3 Singapur	49 (0,6)	599 (3,2)	51 (0,6)	578 (3,3)	21 (2,8)		
ZAE	49 (1,9)	483 (3,4)	51 (1,9)	454 (4,1)	29 (6,3)		
mednarodno povprečje	50 (0,3)	545 (0,8)	50 (0,3)	533 (0,8)	12 (0,9)		

primerjalni (benchmarking) udeleženci:

Dubaj (ZAE)	48 (3,1)	534 (2,7)	52 (3,1)	522 (2,8)	12 (4,7)		
Abudabi, ZAE	47 (3,5)	451 (6,6)	53 (3,5)	414 (6,5)	37 (10,6)		

Država	deklisce		dečki		razlika (absolutna vrednost)	razlika med spoloma	
	odstotek učenik	PIRLS BO	odstotek učencev	PIRLS BO		deklisce višji dosežek	dečki višji dosežek
2 Portugalska	49 (0,8)	529 (2,7)	51 (0,8)	527 (2,6)	1 (2,7)		
Tajvan	48 (0,7)	563 (2,2)	52 (0,7)	556 (2,3)	7 (1,9)		
Italija	49 (0,8)	552 (2,7)	51 (0,8)	545 (2,6)	7 (2,8)		
• ZDA	50 (0,7)	555 (3,0)	50 (0,7)	545 (3,4)	9 (3,0)		
12 Kanada	50 (1,0)	548 (3,6)	50 (1,0)	537 (3,7)	11 (3,4)		
Irski	51 (1,7)	571 (3,3)	49 (1,7)	560 (3,6)	11 (4,1)		
• Danska	51 (0,9)	554 (3,1)	49 (0,9)	541 (2,8)	13 (3,6)		
3 Izrael	51 (1,2)	538 (2,8)	49 (1,2)	524 (3,4)	14 (3,7)		
Švedska	49 (1,1)	563 (2,6)	51 (1,1)	547 (2,8)	16 (2,5)		
3 Singapur	49 (0,6)	585 (3,5)	51 (0,6)	568 (3,4)	17 (3,1)		
Slovenija	50 (0,8)	552 (2,3)	50 (0,8)	534 (2,7)	18 (3,1)		
1 Gruzija	49 (0,9)	499 (3,0)	51 (0,9)	480 (3,7)	19 (3,0)		
Norveška (5)	51 (1,2)	571 (2,8)	49 (1,2)	549 (2,6)	22 (2,8)		
ZAE	49 (1,9)	466 (4,0)	51 (1,9)	436 (4,6)	29 (6,8)		
mednarodno povprečje	50 (0,3)	546 (0,8)	50 (0,3)	532 (0,9)	14 (0,9)		

primerjalni (benchmarking) udeleženci:

Dubaj (ZAE)	48 (3,1)	523 (3,4)	52 (3,1)	510 (3,0)	13 (5,5)		
Abudabi, ZAE	47 (3,5)	435 (7,4)	53 (3,5)	395 (6,6)	40 (10,7)		

■ Razlika je statistično značilna.

□ Razlika ni statistično značilna.